

ЗАКЉУЧЦИ СА ОКРУГЛОГ СТОЛА/СТРУЧНОГ САВЈЕТОВАЊА РУДАРСТВО КАО ПРИЛИКА ЗА ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ И ЕКОЛОШКИ ИЗАЗОВИ

Округли сто/стручно савјетовање „Рударство као прилика за економски развој и еколошки изазови „ је одржан 07.06.2024. године у просторијама Рударског факултета Универзитета у Бањој Луци са основном идејом да ће се организовањем стручне и аргументоване расправе започети један свеобухватан и дуготрајан процес сарадње на дизању свијести, знања и одговорности у области заштите животне средине у рударству. За то је неопходно унапређивати ефективност самог постојања и функционисања рударске производње уз постизање бољих управљачких, економских и еколошких резултата рада рудника у којима ће локалне заједнице, државе и појединци са једне стране али и инвеститори са друге стране, кроз заједничко дјеловање и сарадњу, имати интереса и користи од функционисања рудника.

Обзиром на актуелност теме и постојање доста различитих ставова о потреби постојања рударства на овим просторима, било је неопходно организовати овакав тематски скуп на којем би се сагледали и анализирали садашња ситуација и осмислили будући кораци на унапређењу ефеката рада рудника, развоја геолошких истраживања са гледишта људи који се баве овим пословима. Свјесни да су потребне одређене промјене, „модернизације“ законских и подзаконских рјешења у смислу усклађивања прописа у Републици Српској са законодавством Европске уније, те уважавања потреба за заштитом животне средине и безбједности на раду уз унапређење и коришћење нових технологија, учесници скупа су донијели и одређене закључке који ће бити презентовани у даљем тексту.

Организатори скупа су званично били Рударски факултет Универзитета у Бањој Луци, Републички завод за геолошка истраживања Републике Српске (Геолошки завод), Министарство енергетике и рударства и Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске. Поред наведених организатора скупа учешће, са радовима или активним учешћем у раду скупа и дискусијама, су узели и представници следећи предузећа и удружења: Тенички институт Бијелина, РиТЕ Угљевик, „Електране Станари“ д.о.о. Станари, „Рударски институт“ д.о.о. Бања Лука, „РЖР Љубија“ АД Приједор, „ArcelorMittal Prijedor“ д.о.о. Приједор, „AR CORE ulaganja“ д.о.о. Бања Лука, „IBIS inženjering“ д.о.о. Бања Лука, „GMB inženjering“ д.о.о. Бања Лука, „Lukos Balkan metals“ Бијелина, Удружење грађана „Санус“ Приједор.

Послије презентације радова, који су публиковани и у Зборнику радова, дискусије која је проведена након презентације сваког појединог рада, учесници су на крају кроз краћу дискусију изнијели одређене основне смјернице за формирање закључака а све у циљу покретања једног континуалног процеса дискусија, аргументованих расправа и унапређивања и разрађивања процедура и услова реализације потенцијалних пројеката у геологији и рударству:

1. Стратегија управљања минералних ресурса и сировина - сви учесници Округлог стола су се сложили о неопходности израде Стратегије управљања и коришћења минералних ресурса и сировина, гдје би се кроз њену израду анализирали и дефинисали значај минералних ресурса и сировина у актуелним глобалним процесима и економским

трендовима у ери глобализације и коришћења модерних технологија. На тај начин би се омогућило планирање и дефинисање циљева коришћења минералних сировина, јасније одређивање потенцијалних минералних ресурса, и основних полазних података за креирање економски ефикаснијег управљања природним ресурсима у Републици Српској. Одредиле би се стратешке минералне сировине, минералне сировине које би биле предмет трговине на отвореном тржишту.

2. Стратешко планирање спровођења свих видова истраживања - У складу са преходним закључком би се спровођење свих видова геолошких истраживања и испитивања радило у циљу утврђивања геолошке структуре локалитета. Тиме се указује додатна потреба да се у стратешком документу јасније дефинишу процедуре и услови спровођења истраживања од стране овлашћених институција у циљу добијања прецизнијих података о геолошкој грађи одређених локалитета али и утврђивања потенцијалних залиха минералних сировина. На тај начин би се створио основ да се са становишта струке може аргументовано доказати (не)подобност локације за одржане намјене (грађевинарство, инфраструктура, пољопривреда, изградња инфраструктурних објеката, изградња рудника.....).

3. Појачано финансирање основних геолошких истраживања – у склопу стратешких планирања неопходно је детаљније планирати и финансирати основна геолошка истраживања у Републици Српској, која се изводе у складу са Законом о геолошким истраживањима и Дугорочним програмом развоја основних геолошких истраживања, који је усвојила Народна скупштина Републике Српске. Имајући у виду чињеницу да су досадашњим истраживањима евидентиране појаве великог броја критичних минералних сировина, неопходна је већа подршка Владе Републике Српске у финансирању основних истраживања и јачању кадровских и техничких капацитета Геолошког завода који спроводи ову врсту истраживања.

4. Измјена, допуна и прилагођавање законске регулативе - Израда Стратегије би иницирала и измјену и допуну законске регулативе из области геологије, рударства и концесионарства у смислу „прилагођавања“ постојећих рјешења стратешки дефинисаним правцима развоја али и потребама усаглашавања са глобалним кретањима и међународним стандардима.

5. Усаглашавање стандарда, терминологије и процедура у рударству и геологији Заједнички став учесника Округлог стола је да је неопходно у што краћем будућем периоду извршити усаглашавање терминологије, стандарда и процедура у рударству и геологији у складу са интернационалним стандардима и процедурама. На тај начин би се прецизније и рационалније дефинисале процедуре којима би се лакше привлачиле иностране инвестиције у геолошка истраживања и рударство на нашим просторима. Оне би биле лакше разумљиве за све потенцијалне улагаче, а са друге стране би и Република Српска могла лакше и транспарентније спроводити те процедуре са јаснијим условима које је неопходно испуњавати и на крају са егзактније дефинисаним интересима Републике Српске, локалне заједнице и других заинтересованих страна.

6. Формирање тијела-институције за управљање минералним ресурсима и сировинама - сви учесници су мишљења да је у циљу ефектнијег и квалитетнијег рада на претходним активностима (Стратегија, континуална измјена и прилагођавање законске регулативе, усаглашавање стандарда и процедура) али и на пословима одређених

консалтинг и инжењеринг послова за потребе Владе РС неопходно формирати Агенцију / Дирекцију за минералне ресурсе и сировине. Агенција/Дирекција би радила независно и финансира се самостално од консултантских, инжењеринг и других повјерених послова од стране Владе Републичке Српске али и других заинтересованих институција и предузећа. Ти послови се не би преклапали са активностима које сходно позитивним законима обављају Геолошки завод Републике Српске и Рударски факултет Универзитета у Бањој Луци и системски и стратешки би помагали код доношења одлука Владе на транспарентан и рационалан начин. То би представљало стратешку активност у условима актуелних геополитичких процеса и све већих потреба за коришћењем минералних сировина, глобалног економског и друштвеног развоја, убрзаног развоја нових и информационих технологија. Потребе за анализирањем одрживости и даљег развоја Републике Српске али и јачања привредне структуре и геополитичког положаја РС и БиХ временом расту и стога је неопходно брзо реаговати. Одрживост рударства и геологије и потребе за геолошким истраживањима се могу врло брзо довести у питање, ради недовољних ефеката коришћења минералних сировина. Тиме би се неупитна потреба за даљим развојем, експлоатацијом и прерадом минералних сировина све чешће доводила у питање у јавности уз пораст неповјерења у развој геолошких и рударских пројеката.

7. Дигитална трансформација – неопходна је израда интерактивне дигиталне базе података о минералним ресурсима, постојећим лежиштима, степену истражености појединих лежишта, преглед активних рудника и основних података о параметрима тих производњи (врста минералне сировине, дужина трајање концесије, капацитети производње, тржиште односно пласман и др.). Треба рећи да је посао ГИС базе у току и да исту ради Геолошки завод Републике Српске, али ширење базе података, дефинисање услова коришћења истих и промоција коришћења исте треба да се врши у континуитету. На тај начин би се јасно дефинисале процедуре коришћења постојећих али и нових података истраживања, али у исто вријеме и унаприједила транспарентност и поузданост употребе тих података.

8. Унапређење и прецизније дефинисање процедуре и начина истраживања и испитивања у геологији и рударству – учесници су сагласни да је ради развоја истраживачких и лабораторијских капацитета у Републици Српској, који тренутно нису на завидном нивоу потребно унаприједити и прецизније дефинисати процедуре и начине истраживања и испитивања у геологији како за потребе рударства, тако и за потребе грађења, заштите животне средине. На тај начин би се утврдио степен истражености али и саме поузданости изведених и постојећих истраживања што би створило услове за дугорочније планирање свих видова геолошких истраживања.

9. Појачавање критеријума за лиценцирање лабораторијских и истраживачких капацитета - у складу са претходним закључком појачати критеријуме за лиценцирање предузећа и појединаца у области геолошких истраживања, како од пројектовања, самог извођења истражних радова тако и надзора над истим. Важност било којег вида геолошких истраживања није довољно истакнута и схваћена, јер од начина извођења и резултата самих истраживања зависи квалитет и услови рада у многим другим привредним активностима – рударству, грађевинарству, просторном планирању, енергетици, пољопривреди и др. Поред тога поуздани и свеобухватни резултати геолошких истраживања би омогућили квалитетнију процјену утицаја свих наведених али и других привредних активности на животну средину.

10. Учесници Округлог стола, свјесни да се у јавности ствара негативан контекст и атмосфера везана уопште за дјелатности геологије и рударства, су сагласни да је потребно у континуитету излазити у јавност са позитивним примјерима развоја и реализације пројеката у области геологије и рударства и активно учествовати или организовати изјаве, стручне скупове, интервјуе или емисије у медијима.

Рудно богатство (све органске и неорганске минералне сировине у било ком агрегатном стању или раствору и створене природним или антропогеним процесима) је добро од општег интереса у својини Републике Српске. Минералне сировине представљају основу материјалне производње и савремене привреде а рударство неће моћи бити ускоро прекинуто уз глобалне тенденције новог пораста рударске производње у наредним деценијама. Сви напријед наведени ставови у виду закључака треба да помогну и унаприједи процедуре којима би Влада Републике Српске управљала и дефинисала услове коришћења минералних сировина. Тиме би се приближили основном концепту одрживости у геологији и рударству што и јесте основни циљ оваквих стручних савјетовања и свих аргументованих и стручних разматрања у циљу проналажења најбољих рјешења.

У сачињавању Закључака учествовали:

Акад.проф. др Неђо Ђурић, с.р.
Технички институт Бијељина

проф. др Владимир Малбашић, с.р
Рударски факултет Универзитета у Бањој Луци

доц. др Цвјетко Сандић, с.р.
Геолошки завод Републике Српске

др Димшо Милошевић, дипл.инж.руд. , с.р.
ЗП РиТЕ Угљевик а.д.д Угљевик

мр Есад Салчин, дипл.инж.геологије, с.р.
Министарство енергетике и рударства
Помоћник министра за геологију и рударство

Љиљана Станишљевић, дипл.инж.пољопривреде, с.р.
Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске
Шеф Одјела за процјену утицаја на животну средину и еколошке дозволе

У Приједору 17.06.2024. године

Испред Организатора Округлог стола:

Проф. др Свјетлана Средић